

délyt a Magyar Nemzeti Banktól kérte, de nem kapta meg, vagy pedig, hogy a Magyar Nemzeti Bank a fizetést elhalasztotta.

* * *

A *feloldás* folytán foganatosított újabb *fellebbezési bírósági* eljárásban a fellebbezési bíróságnak a perben releváns újabb tényállításokkal és bizonyítékokkal foglalkoznia kell. A felülvizsgálati bíróság ugyanis a 71. JD. ifolytán nincs kötve a feloldó végzésben elfoglalt álláspontjához és *novumok* felhozatala esetében állást kell foglalnia atekintetben, lát-e okot korábbi álláspontjától való eltérésre (P. VII. 3971/1935.).

* * *

Ha a perújító felperes keresetét csak a *perújítási eljárásban emeli fel* a felülvizsgálati értékhatáron felüli összegre, úgy a felülvizsgálati kérelem ennek dacára hivatalból visszautasítandó, mivel az újított perben a jogorvoslatok lehetősége attól függ, volt-e azoknak helye az alapperben (P. I. 616/1936.). A döntés nem aggálytalan. A Pp-nek az a rendelkezése, hogy az újított perben ugyanúgy van jogorvoslatnak helye mint az alapperben, annak feltételezésén alapul, hogy az újított perben a jogorvoslat megengedhetősége szempontjából releváns alapperbeli helyzet nem változott. Mihelyt ez a feltételezés nem áll meg, meg kell dölnie az azon alapuló következményeknek is. Azt a Kúria sem teszi vitássá, hogy keresetfelemelésnek a perújítási eljárásban is helye van.

* * *

Az *engedményezést követő letiltás* is feljogosítja az adóst, hogy a követelést a kétszeri fizetés elkerülése végett bírói letétbe helyezze. Az ilyen adós ellen tehát fizetési késedelem miatt kárterítési keresetnek nincs helye (P. VI. 3967/1935.).

Dr. Vági József.

Tévedés és megtévesztés a házassági jogban.

A m. kir. Kúria P. III. 2252/1935. számú, 1935. november 20-án hozott ítélete a H. T. 54. §-ában szabályozott tévedés és a H. T. 55. §-ában szabályozott megtévesztés miatti megtámadási okok közötti különbséggel foglalkozik. A megtámadási keresetét, mely azon alapult, hogy alperes a házasság megkötésekor mástól teherbe volt ejtve és erre vonatkozólag a másik házaselet megtévesztette, a fellebbezési bíróság a H. T. 55. §-a alapján bírálja el. „A H. T. 54. §. egyes meghatározott esetekben a c), d) és e) pontjaiban meghatározott egyes tulajdonságokra nézve állapítja meg az érvényességi okot. A H. T. 55. §-a ellenben kiter-

jesztett mértékben ad megtámadási okot azzal, hogy minden tévedést megtámadási oknak minősít, amely tévedést lényeges személyi tulajdonságra vonatkozó megtévesztés idézett elő. A H. T. 54. §-ának e) pontjában meghatározott az az érvénytelenségi ok, amely szerint abban az esetben támadható meg a házasság, ha a nő a házasság megkötésekor házasságon kívül mástól teherbe volt ejtve, kétségtelenül lényeges személyi tulajdonságra is vonatkozik. Az itt meghatározott esetet még se lehet a H. T. 55. §-ának a rendelkezése alá vonni. A H. T. 54. §-ának e) pontja ugyanis minden férjnek megadja a megtámadási jogot, aki nem tudta, hogy házastársa a házasság megkötésekor mástól teherbe volt ejtve. Nem tesz különbséget azonban arra nézve, hogy nem tudása benne rejlő okból, avagy pedig megtévesztésből eredő tévedésből származik. A keresetben felhozott azt az érvénytelenségi okot tehát, hogy alperes a házasság megkötésekor mástól teherben volt és azt felperes nem tudta, csak a H. T. 54. §-ának e) pontja alapján lehet elbírálni még az esetben is, ha alperes a felperest megtévesztette."

Az általános ügyleti szabályok szerint a bírói gyakorlat akkor engedi meg az ügyletek tévedés címén való megtámadását, ha a tévedés lényeges körülményre vonatkozik és menthető. Saját gondatlanságból való tévedés nem ok a jogügylet hatálytalanítására. (K. 1767/1900., 573/1905., 3552/1913.) Vagyis a tévedő félnek véttelnek kell lenni. A Javaslat a menthetőséget úgy fogalmazza, hogy „ha tévedését a másik fél okozta vagy felismerhette”. (Mtg. 1002. §.) Arról az esetről, amikor a másik félre ingyenes előny vagy aránytalan nyereség háramolna, amikor a Mtj.-nek a gyakorlatba átment rendelkezése szerint nem szükséges a tévedésnek a másik fél általi okozása vagy felismerhetése, most nem beszélünk. A K. 21/1900. számú ítélete szerint a tévedés akkor megtámadási ok, ha a másik fél megtévesztő vagy tévedésben tartó ténykedése okozta. Almási Antal szerint (Kötelmi jog I. kötet 400. oldal) az ügyleti ellenfélre visszavezethető az a tévedés, melyet az ügyleti ellenfélnek cselekedete vagy mulasztása okozott. Azonban már az is mulasztás, ha az egyik fél a másik fél tévedésének felismerhető jeleit figyelmen kívül hagyta. Az ügyleti felet ellenfélnek tévedése tekintetében bizonyos felismerési és közlési kötelezettség terheli. A megtévesztés az illetéktelen befolyásolás egyik esete. A megtévesztés az ügylet érvényét befolyásoló tévedés *szándékos előidézése*. (Almási i. m. 401. oldal.) Megtévesztés azonban a bírói gyakorlat szerint nemcsak lényeges valótlan körülmény állításával, hanem lényeges adat, az ügylet megkötése szempontjából fontos körülmény elhallgatásával is elkövethető. Ha ezeket a tetteket összegezzük, *a tévedés és megtévesztés határai is igen elmosódnak*. Talán csak annyi a különbség a tévedés

és megtévesztés között, hogy a megtévesztés *szándékos* cselekménye vagy mulasztása a másik szerződő félnek, míg a menthető tévedés miatti megtámadáshoz az ellenfél *gondatlan* eljárása is elegendő, sőt elég, ha a tévedés bár véletlenül is a körülmények szerint neki felróható („okozta“).

A H. T. 54. és 55. §-ai a tévedést és megtévesztést az általános ügyleti szabályoktól annyiban rendezik eltérően, hogy a H. T. 54. §-a csak a taxatív felsorolt esetekben engedi meg a házasságnak tévedés címén való megtámadását, ezekben az esetekben azonban, mint az idézett ítélet helyesen mondja, *mellesleg*, hogy a tévedést az ellenfél *okozta-e*, vagy a tévedő fél személyében forgó okokból következett-e be. Vagyis ezekben az esetekben nem szükséges a tévedés menthetősége.

Nézetem szerint de lege ferenda a törvénynek hibája az, hogy a lényeges tévedés miatti megtámadás eseteit taxatív sorolja fel. Vavriknak a házassági akadályokról szóló tervezete 4. §-a még nem ismeri ezt a taxatív felsorolást. E szakasz szerint a tévedés akkor házassági akadály, ha más személlyel kötött, mint akire a tévedő házastfél akarata irányult, továbbá, ha a házasság megkötése után az egyik házastárs személyében oly fogyatkozások fedeztetnek fel, melyek már a házasságkötés előtt jelen voltak s amelyek magát a házasság célját közvetlenül veszélyeztették és melyeknek ismerete mellett a másik félnek a beleegyezése a házasságba fel nem tételezhető. Ezek után csak példálódzó felsorolást tartalmaz, mely lényegileg a H. T. 54. §-ában felsorolt esetekkel egyezik. Lényegileg hasonló a Györi-féle tervezet 46. §-a. (L. Grosschmid: A házasságjogi törvény, 1908., I. kötet, 512. stb. oldal.) A Code civil 180. §-a csak általános szabályt tartalmaz a felek beleegyezésének hiányaira nézve. A svájci polgári törvénykönyv 124. §. 2. pontja szerint megtámadható tévedés címén a házasság, ha a másik házastfél oly tulajdonságaira vonatkozik, melyek oly jelentőségűek, hogy azok hiányában a házastársi életközösség fenntartása a házastfélre nézve nem vélelmezhető („nicht zugemutet werden darf“). Hasonló általános rendelkezést tartalmaz a német polgári törvénykönyv 1333. §-a. Megjegyzem, hogy mindkét törvény a megtévesztést (Betrug, arglistige Täuschung) külön szabályozza, melynek okára még rátérek.

A bírói gyakorlat belátva azt, hogy a tartós házasság feltevéle, hogy a házastfelek egymás lényeges személyes tulajdonságaira nézve ne legyenek tévedésben, mert milyen házasság lesz az, ahol a házastfelek csak tévedésük áldozataként kénytelenek együtt maradni, nem is szólva arról, hogy sok esetben (vérbaj, tüdővész eltitkolása, vagy nem ismerete) a házasság társadalmi célját is veszélyezteti és az utódok szempontjából is veszélyes. Az 54. §. szűk fogalmazásán úgy segített, hogy a

H. T. 55. §-ának alkalmazását kiterjesztette és a házasság erkölcsi célja és a házastársak közt megkívánt bizalom következményeként a házastársak lényeges személyi tulajdonságaira nézve szigorú és kimerítő közlési köteleességet állapított meg, melynek megszegése a H. T. 55. §-ában foglalt megtámadási okot alapítja meg a megtévesztett házastárs javára. Nem hangsúlyozza a gyakorlat még a szándékosságot sem és így a közlési kötelezettség gondatlan megszegése esetén is megállapítja a megtévesztést, amely a megtévesztés fogalmának a tévedés tágabb fogalmáig való kiterjesztésével azonos. Amit azonban nem tud a bírói gyakorlat pótolni a törvény tételes rendelkezésével szemben és ami lehetséges a svájci és a német polgári törvénykönyv vagy a Vavrik, Györi fogalmazása mellett, hogy a házasság megtámadható legyen a házasság célját veszélyeztető személyes tulajdonságban való tévedés miatt akkor is, ha a másik házastárs azt nem közölte, mert maga sem tudott róla. A K. 3543/1934. sz. ítéletben a Kúria a megtámadási keresetet elutasítja, mert igaz ugyan, hogy alperes serdüléskor elmezávarban szenvedett, de magát joggal gyógyultnak hihette és így a másik házastársat meg nem tévesztette. A 3352/1934. esetben pedig a Kúria felold, annak a körülménynek a megállapítása végett, hogy alperes tudott-e elmebetegségről. Ime, egy házastárs már a házasság megkötésekor elmebetegségben szenvedett házastársával kénytelen a házassági együttélést tévedése ellenére folytatni, mert a másik házastárs sem tudott az egész házasságot megbontó betegségéről. Sokat beszélnek most eugenetikáról. Megtörténhet, hogy a férj nem tudott vérbajáról, de nem tudott a másik házastársról sem. Nincs tehát megtévesztés. A feleség kénytelen a házasságot folytatni, esetleg beteg gyermekek születnek. De lege ferenda a német és svájci polgári törvénykönyv, illetve a Vavrik, Györi-féle fogalmazás a helyesebb. Az itt leírt különbség miatt szabályozza külön a svájci és német jog a megtévesztés fogalmát, ahol a tévedést a másik házastárs szándékos cselekménye vagy mulasztása idézte elő vagy az ő tudtával harmadik személyé. De lege lata talán úgy lehetne segíteni a súlyosabb eseteken, hogy a H. T. 55. §-a esetén kiterjesztőleg már akkor is a közlési köteleesség megsértését kell megállapítani, ha a másik házastárs ugyan betegsége neméről nem tudott, de voltak rendellenes tünetek és ezeknek orvoslásáról és a betegség megállapításáról nem gondoskodott, sem ezeket a tüneteket a másik házastársal nem közölte.

Ifj. dr. Szigeti László.